
НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ, РЕЦЕНЗІЇ

УДК 94:355.232(477)

**БУРАКОВ Ю.В.,
ФТЕМОВ Ю.О.**

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ РОБОТИ В АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

Досліджується сучасна історія становлення та розвитку наукової роботи в одному із провідних вищих військових навчальних закладів України – Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Аналізуються основні напрями науково-організаційної діяльності, наукові досягнення та завдання в цій галузі на перспективу.

Ключові слова: Академія сухопутних військ, наукова робота, наукові заходи, озброєння та військова техніка.

Проблема розвитку та удосконалення наукової і науково-технічної діяльності (НіНТД) у вищих військових навчальних закладах України з метою підвищення якості освіти є однією із стратегічних, що вирішальною мірою визначає стан її Збройних Сил не тільки сьогодні, але і на майбутнє. Ця проблема займає чільне місце у діяльності вищих військових навчальних закладів, зокрема в Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. “Наукова робота є невід’ємною частиною освіти, базовим елементом і рушійною силою її розвитку. Вона забезпечує безперервність процесу пізнання, теоретико-концептуальні і методичні основи навчально-виховної діяльності, становлення освіченої, всебічно розвинутої особистості та відтворення інтелектуального потенціалу суспільства” [1, 3].

Фтемов Юрій Олександрович, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, начальник відділу, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Бураков Юрій Васильович, кандидат історичних наук, доцент, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Фтемов Ю.О., Бураков Ю.В., 2011

Академія має давню історію. Її витoki починаються з 1 жовтня 1899 року, коли у Львові була відкрита австрійська школа кадетів піхоти, що дала військовоу освіту багатьом офіцерам-українцям, які відігравали важливу роль у визвольних змаганнях доби національно-демократичної революції 1917–1921 рр. Серед них – полковник Гнат Стефанів, підполковник Альфред Бізанц, отаман Богуслав Шашкевич. З 1921 р. у Львові на території школи кадетів розташовувався польський кадетський корпус № 1, а з кінця 1939 р. – Львівське піхотне училище. У післявоєнний період, з 1947 р., тут діє вище військово-політичне училище, яке було сформоване 1939 р. у м. Брянську, і за роки Другої світової війни підготувало для фронту близько 11 тисяч офіцерів, 15 з яких стали Героями Радянського Союзу [2, 6].

Після здобуття Україною державної незалежності вищій військовий навчальний заклад інтегрується у систему цивільної вищої освіти і з цього часу стає структурним підрозділом Національного університету “Львівська політехніка”. У 1998 р. Відділення військової підготовки “Львівської політехніки” реформується у Військовий інститут. 18 листопада 2000 р. за значні успіхи у підготовці кваліфікованих фахівців для українського війська та з нагоди 100-річчя підготовки офіцерських кадрів у Галичині Указом Президента України інституту присвоєно ім'я гетьмана Петра Сагайдачного.

Важливі події у житті військового закладу відбулись у другій половині 2000-х років. З травня 2005 р. Постановою Кабінету Міністрів України навчальний заклад реорганізовано у Львівський інститут Сухопутних військ. З вересня 2009 р. згідно з Постановою Кабінету Міністрів України інститут виведено зі складу Національного університету “Львівська політехніка” і трансформовано в Академію сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного [3].

Наукова робота супроводжувала, стимулювала та підтримувала розвиток і становлення Академії на всіх етапах її розвитку. При цьому змінювались її масштаби, пріоритети, основні завдання та ресурси.

З 2006 р. в Академії сухопутних військ функціонує ад'юнктура, яка здійснює підготовку науково-педагогічних

кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності “озброєння і військова техніка”. В 2007 р. у складі вищого військового навчального закладу створені Науковий центр Сухопутних військ, Навчально-науковий центр мовної підготовки

У 2011 р. уперше в історії Академії створена спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій за науковою спеціальністю “озброєння та військова техніка”, також започатковано складання кандидатських іспитів ад’юнктами і здобувачами наукового ступеня безпосередньо у стінах цього навчального закладу.

Ці дати визначили початок сучасного етапу в науковій діяльності вищого військового навчального закладу.

Для ефективного здійснення наукової і науково-технічної діяльності була створена і функціонує система військово-наукових досліджень Академії, яка включає:

підсистему управління науковою і науково-технічною діяльністю;

підсистему наукових, навчально-наукових структурних підрозділів;

підсистему забезпечення наукової і науково-технічної діяльності;

підсистему консультативно-дорадчих органів.

Підсистема управління призначена для організації планування, координації, забезпечення контролю за виконанням наукової роботи. Основний її зміст – науково-організаційна робота. Загальне керівництво НіНТД здійснює начальник Академії, безпосереднє керівництво – заступник начальника Академії з наукової роботи, управління цим видом діяльності покладено на науково-організаційний відділ.

Підсистема навчально-наукових підрозділів призначена для виконання наукових досліджень та інших заходів НіНТД в інтересах оборони держави. Її основний зміст – наукова робота, наукове супроводження (впровадження результатів наукової роботи). До складу підсистеми навчально-наукових підрозділів входять 4 факультети, 21 кафедра, Науковий центр Сухопутних військ, Навчально-науковий центр мовної підготовки, ад’юнктура.

Підсистема забезпечення НіНТД включає відділення військово-технічної інформації, загальноакадемічну універсальну бібліотеку (загальний бібліотечний фонд ста-

новить понад 20 тис. примірників, з них суто наукової літератури – майже 5 тис. примірників), науково-технічну бібліотеку Наукового центру Сухопутних військ, бібліотеку для службового користування, методичний кабінет Академії та методичні кабінети кафедр.

Підсистема консультативно-дорадчих органів призначена підвищити рівень обґрунтованості та узгодженості рішень з питань функціонування і розвитку військової науки, забезпечення колегіальності під час підготовки таких рішень. Колегіально-дорадчими органами є Вчена рада Академії, Вчені ради факультетів, науково-технічна рада Наукового центру Сухопутних військ. Консультативними органами є: науковий академічний семінар, постійно діючий науково-технічний семінар Наукового центру Сухопутних військ, постійно діючі комісії Вченої ради.

Структура і склад системи військово-наукових досліджень Академії забезпечують реалізацію концепції поєднання освіти і науки та ефективність наукових досліджень. Педагогічні працівники беруть активну участь в наукових дослідженнях, а наукові співробітники – у викладацькій роботі.

На сьогодні підготовку офіцерських кадрів в Академії здійснюють 23 доктори наук (з них – 16 професорів), 118 кандидатів наук (з них – 58 доцентів і 18 старших наукових співробітників).

Головним джерелом підготовки кадрів вищої кваліфікації є ад'юнктура Академії, де на трьох курсах навчаються офіцери зі спеціальності “озброєння і військова техніка”. Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів проводиться також на основі інтеграції, науково-творчої співпраці та взаємодії Академії з іншими вищими військовими та цивільними навчальними закладами за такими напрямками:

цільова підготовка фахівців вищої кваліфікації в ад'юнктурі Національного університету оборони України;

прикріплення наукових та науково-педагогічних кадрів до відповідних базових кафедр провідних вищих навчальних закладів України, зокрема Національного університету “Львівська політехніка”, Львівського національного університету імені І. Франка, здобувачами наукового

ступеня кандидата та доктора наук поза аспірантурою та докторантурою.

Поповнення Академії кадрами вищої кваліфікації має сталий характер. Щорічно захищається декілька дисертацій, присвоюються вчені звання професора, доцента, старшого наукового співробітника. Так, в останні роки докторські дисертації захистили професор, генерал-лейтенант П.П. Ткачук, старший науковий співробітник, підполковник М.Ю. Яковлев, звання професора отримав доктор технічних наук Ю.В. Шабатура.

Наукові та науково-педагогічні працівники Академії виконують науково-дослідні роботи, оперативні завдання, проводять дослідження на навчаннях.

Серед виконаних науково-дослідних робіт є розробка системи навігаційного забезпечення Сухопутних військ, нові редакції проектів бойових статутів, рекомендації щодо модернізації матеріально-технічної бази та вдосконалення програм і методичних засад бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України та інші дослідження.

Важливі завдання у галузі науки покладені на Науковий центр Сухопутних військ, а саме – на дослідження проблем розвитку, бойового застосування та забезпечення бойових дій Сухопутних військ Збройних Сил України на тактичному рівні, а в подальшому – і на оперативно-тактичному.

Високі оцінки замовників отримали науково-дослідні роботи, виконані співробітниками Академії. Підтвердженням цього є визнання на державному рівні та присудження Державної премії України в галузі науки і техніки 2010 року доктору технічних наук, провідному науковому співробітникові Наукового центру Сухопутних військ А.М. Зубкову.

Результати наукових досліджень узагальнюються і впроваджуються як у повсякденну діяльність військ (сил), так і у навчально-виховний процес Академії сухопутних військ.

Науковці Академії є членами авторських колективів, які створюються спільно з провідними вченими м. Львова або інших міст України. Результатом такої спільної праці є навчальні посібники і підручники, які рекомендовані

Міністерством освіти і науки України для всіх військових і цивільних вищих навчальних закладів України. Загалом за останні п'ять років в Академії було видано близько 250 наукових праць, зокрема монографії, підручники і навчальні посібники, опубліковано понад 800 наукових статей і тез доповідей.

В Академії видаються наукові збірники, які мають статус фахових. Науковий збірник гуманітарного напрямку “Військово-науковий вісник” у 2010 році був унесений до нового Переліку наукових фахових видань України в галузі історичних наук. Головний редактор “Військово-наукового вісника” – доктор історичних наук, професор генерал-лейтенант П.П. Ткачук.

“Військово-технічний збірник” (голова редакційної колегії – доктор технічних наук, старший науковий співробітник В.М. Корольов) теж з 2010 року внесений до Переліку наукових фахових видань України як наукове видання у галузі технічних наук. Фахові збірники Академії внесені до національних баз даних і мають загальнодержавну сферу розповсюдження.

Також щорічно видається “Збірник наукових робіт курсантів (слухачів)”, до якого входять дослідницькі роботи курсантів (слухачів), що були представлені на наукових конференціях і є самостійними дослідженнями молодих науковців. Щорічно випускаються різноманітні інформаційно-аналітичні видання.

Суттєвими є досягнення науковців Академії в галузі патентно-ліцензійної, винахідницької та раціоналізаторської роботи. Винахідники Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного брали участь у Всеармійському конкурсі “Кращий винахід 2010 року”, на якому визнані переможцями та призерами у ряді номінацій.

У навчальному закладі активно функціонує система воєнно-наукової роботи курсантів. Підтвердженням успішної діяльності членів наукових гуртків є призові місця у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, конкурсі наукових робіт Центру європейської та євроатлантичної інтеграції, Всеукраїнському конкурсі наукових робіт Національної академії державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, Всеармійському конкурсі “Кращий винахід року”, конкурсі наукових робіт з про-

блематики Другої світової війни (до 65-річчя Великої Перемоги над німецько-фашистськими загарбниками).

Результати наукових досліджень співробітників Академії щорічно представляються на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних та науково-технічних конференціях, семінарах, симпозіумах, форумах. Протягом останніх п'яти років в Академії організовано і проведено понад 220 наукових заходів. Академія організовувала і проводила військові секції таких міжнародних наукових заходів, як щорічна міжнародна науково-технічна конференція “Геофорум”, Друга міжнародна наукова конференція “Збройні сили України: історія і сучасність”, VIII Міжнародний симпозіум інженерів-механіків у Львові “Проблеми енергоощадності при проектуванні, виготовленні та експлуатації машинобудівних конструкцій”. Академія виступала співорганізатором Другої Всеукраїнської наукової конференції присвяченої 140-річчю з дня народження Михайла Грушевського, Всеукраїнської воєнно-наукової конференції “Воєнна історія Галичини та Закарпаття”. Напередодні 2011 року Львівська обласна державна адміністрація спільно з Академією сухопутних військ провела всеукраїнський науковий захід “Петро Сагайдачний – лідер українського козацтва”, присвячений 440-й річниці від дня народження гетьмана, ім'я якого носить наш навчальний заклад.

Починаючи з 2008 р., Академія щорічно організовує та проводить Всеукраїнську науково-технічну конференцію “Перспективи розвитку озброєння і військової техніки Сухопутних військ”. У квітні 2011 р. відбулась Четверта Всеукраїнська науково-технічна конференція “Перспективи розвитку озброєння і військової техніки Сухопутних військ”. У конференціях беруть участь провідні наукові фахівці Збройних Сил України, представники оборонно-промислового комплексу, вищих військових навчальних закладів України, всі науковці, зацікавлені у зміцненні обороноздатності Збройних Сил України.

У проведенні організаційно-штатних заходів Академією до 2009 р. широко використовувалися міжнародні зв'язки Національного університету “Львівська політехніка”, відомого за межами України та усталені міжнародні контакти його наукових шкіл [4, 26]. На сучасному етапі активно нала-

годжуються та надалі розвиваються міжнародні наукові контакти. Суттєвим результатом міжнародного співробітництва Академії та ділових кіл США стало створення такого структурного підрозділу, як Центр імітаційного моделювання. Його використання значно розширює можливості щодо апробації результатів наукових досліджень, що проводяться Науковим центром Сухопутних військ та кафедрами Академії [5].

Україна бере активну участь у створенні системи міжнародної безпеки. Наша держава входить до двадцятки найбільш активних держав-миротворців світу. За час незалежності майже 34 тис. військовослужбовців Збройних Сил України взяли участь у вісімнадцяти міжнародних миротворчих операціях та місіях [6, 3]. У зв'язку з цим зростає вагомість спеціальної і, особливо, мовної підготовки військовослужбовців ЗСУ.

Навчально-науковий центр мовної підготовки надає методичну, консультаційну і довідкову допомогу у вивченні іноземних мов та має всі необхідні матеріали і технічні можливості для вивчення і покращення рівня підготовки з усіх мовних навичок: читання, аудіювання, письма та мовлення, що відповідає структурі іспиту за специфікаціями країн НАТО STANAG 6001 [7, 168].

Пріоритетними галузями міжнародного співробітництва є координація наукових досліджень, імітаційне устаткування, проведення спільних навчань, стандартизація та сумісність озброєння, мовна підготовка, удосконалення військового навчання та військової освіти.

Важливі завдання у галузі наукової роботи очікують співробітників Академії у подальшій перспективі. Першочерговими стають завдання успішної підготовки науково-педагогічних кадрів для вищих військових навчальних закладів, підвищення ефективності наукової роботи і суттєве покращення її показників, підготовка та видання підручників, навчальних посібників і наукових монографій з дисциплін, що викладаються, та напрямів підготовки фахівців; презентація наукових досліджень на наукових конференціях та у фахових друкованих виданнях, у тому числі провідних закордонних; підняття на вищий рівень наукової роботи курсантів та слухачів Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

1. *Ткачук П.П.* Вітальне слово до гостей та учасників Четвертої Всеукраїнської науково-технічної конференції “Перспективи розвитку озброєння і військової техніки Сухопутних військ” Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного / П.П. Ткачук // Збірка тез доповідей Четвертої Всеукраїнської науково-технічної конференції 12–13 квітня 2011 р. “Перспективи розвитку озброєння і військової техніки Сухопутних військ”. – Львів, АСВ, 2011. – 360 с.
2. Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного / За заг. ред. П. Ткачука. – Львів: АСВ, 2010. – 27 с.
3. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України. Нормативна база. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Law-base/KMU/#2005, 2006, 2009>.
4. Національний університет “Львівська політехніка”. – К.: ВЦ Логос, 2010. – 448 с.
5. Світовий досвід та тенденції застосування засобів імітаційного моделювання бойових дій / Р.В. Казмірчук, Є.В. Рижов, О.В. Корольова, В.І. Боженко // Військово-технічний збірник. – 2009. – № 2. – С. 70.
6. Біла Книга 2009 / [автор. кол. МО та ГШ ЗСУ]. – К.: МОУ, 2010. – 96 с.
7. *Шумка А.В.* Центр мовної самопідготовки як елемент мовної підготовки фахівця сухопутних військ / А.В. Шумка // Оперативна та бойова підготовка сухопутних військ: стан, проблеми, перспективи: Тези доповідей учасників наук.-практ. семінару. – Львів: АСВ, 2009. – 181 с.

Надійшла до редколегії 11.05.2011 р.

Фтемов Ю.А., Бураков Ю.В.
СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НАУЧНОЙ РАБОТЫ В АКАДЕМИИ СУХОПУТНЫХ ВОЙСК ИМЕНИ ГЕТМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

Исследуется современная история становления и развития научной работы в одном из ведущих высших военных учебных заведений Украины – Академии сухопутных войск имени гетмана Петра Сагайдачного. Анализируются основные направления научно-организаторской деятельности, научные достижения и задания в этой области на перспективу.

Ключевые слова: Академия сухопутных войск, научная работа, научные мероприятия, вооружение и военная техника.

Ftemov Yu., Burakov Yu.

Досліджується сучасна історія становлення та розвитку наукової роботи в одному із провідних вищих військових навчальних закладів України – Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Аналізуються основні напрямки науково-організаційної діяльності, наукові досягнення та завдання в цій галузі на перспективу.

Ключові слова: Академія сухопутних військ, наукова робота, наукові заходи, озброєння та військова техніка.